

з читачами (зокрема й майбутніми) <...> Текст – це не просто об'єкт, котрий аналізує інтерпретатор, видобуваючи з нього однозначний зміст, але структура, котру читач залучає у процес осягнення смислу, і тому може мати більше одного правильного значення. Будучи написаним, текст виходить з-під авторського контролю і не може бути двічі інтерпретованим в однаковій ситуації» [15, с. 77].

Релігійна символіка вимагає діалогічної особистої роботи віруючих, які залучають сприйманий зміст у структуру власної ідентичності.

Висновки

Сакральна символіка, особливо її найдавніші групи, належить до важливих форм передавання інформації у релігійному дискурсі, в процесі якого відбувається включення перцепованого змісту в структури особистого світогляду. Символічна християнська комунікація у контексті світоглядної самоідентифікації постає незамінним процесом, учасники котрого оперують семіотичними засобами інформаційного повідомлення та пізнають фрейми християнської ідентичності. У перспективі наукових досліджень варто проаналізувати окремі семіосфери християнської символіки, що структуровані у цілісну систему.

Список літератури

1. Ранер К. Основание веры. Введение в христианское богословие / К. Ранер ; [пер. с нем.]. – М. : Библейско-богословский институт св. апостола Андрея, 2006. – 662 с. – (Серия «Современное богословие»).
2. Erwin P. Attitudes and Persuasion / P. Erwin. – London : Psychology Press, 2001. – 168 p.
3. Горбаченко Т. Г. Вплив християнства на становлення писемної культури Русі-України: релігієзнавчо-філософський аспект : монографія / Т. Г. Горбаченко. – К. : Видавничий центр «Академія», 2001. – 272 с.
4. Хаутелен А. Бог: открытый вопрос. Богословские перспективы современной культуры / А. Хаутелен ; [пер. с

нидерл.]. – М. : Библейско-богословский институт св. апостола Андрея, 2008. – 517 с. – (Серия «Современное богословие»).

5. Rahner K. The Theology of the Symbol / K. Rahner // Theological Investigation. Vol. IV – Baltimore : Helicon, 1966. – P. 221-252.

6. Грулье Ж.-Ф. Concetto поняття, ідея, думка / Ж.-Ф. Грулье // Європейський словник філософій : лексикон неперекладностей / [під ред. Б. Кассен]. – К. : Дух і літера, 2009. – Т. 1. – С. 446-451.

7. О'Грейди Д. Ф. Современное состояние христологии / Д. Ф. О'Грейди // Современное католическое богословие : хрестоматия / [под ред. Хейза М. А., Джирона Л. ; пер. с англ.]. – М. : Библейско-богословский институт св. апостола Андрея, 2007. – С. 201-231.

8. Otto R. Środki wyrazu numinosum / R. Otto // Antropologia słowa : zagadnienia i wybór tekstów. – Warszawa : W-wo UW, 2003. – S. 315-321.

9. Стилианопулос Т. Новый Завет : Православная перспектива. Писание, предание, герменевтика / Т. Стилианопулос ; [пер. с англ.]. – М. : Библейско-богословский институт св. апостола Андрея, 2008. – ххii+296 с. – (Серия «Современная библеистика»).

10. Ваайман К. Духовность. Формы, принципы, подходы / К. Ваайман ; [пер. с нидерл.]. – М. : Библейско-богословский институт св. апостола Андрея, 2009. – VIII+410 с. – (Серия «Диалог»).

11. Бломберг К. Интерпретация притчей / К. Бломберг ; [пер. с англ.]. – М. : Библейско-богословский институт св. апостола Андрея, 2005. – 380 с. – (Серия «Современная библеистика»).

12. Святе Письмо Старого та Нового Завіту. Повний переклад, здійснений за оригінальними єврейськими, араміїськими та грецькими текстами. – United Bible Societies, 1991. – 1494 с.

13. Данн Дж. Д. Единство и многообразие в Новом Завете : исследование природы первоначального христианства ; [пер. с англ.] / Дж. Д. Данн. – М. : Библейско-богословский институт св. апостола Андрея, 2009. – lvi+523 с. – (Серия «Современная библеистика»).

14. Голянич М. Внутрішня форма слова і дискурс : монографія / М. Голянич. – Івано-Франківськ : Видавничо-дизайнерський відділ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2007. – 296 с.

15. Браун Р. Введение в Новый Завет. Том I / Р. Браун ; [пер. с англ.]. – М. : Библейско-богословский институт св. апостола Андрея, 2009. – 450 с. – (Серия «Современная библеистика»).

И.Б. ОСТАШУК.

СИМВОЛИЧЕСКАЯ КОММУНИКАЦИЯ КАК ВЫРАЖЕНИЕ ХРИСТИАНСКОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ

Исследуется сакральная символика как важная составляющая религиозной коммуникации. Анализируются механизмы влияния религиозных символов в контексте формирования и выражения христианской идентичности на примере семиотического расшифровывания отдельных текстов Священного Писания и духовной церковной традиции.

I. OSTASHCHUK.

SYMBOLIC COMMUNICATION AS A REPRESENTATION OF CHRISTIAN IDENTITY

The sacred symbols as an important part of religious communication are investigated. Mechanisms of influence of religious symbols in the context of expression and Christian identity on the example of semiotic decoding of certain texts of Holy Scripture and church tradition is analysed.

УДК 291. 11

О.М. Сідоркіна, канд. філос. наук

РЕЛІГІЙНА СВІДОМІСТЬ В УКРАЇНІ У СИСТЕМІ ТРАНСЛЯЦІЇ ТРАДИЦІЙНОГО СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ДОСВІДУ

Гуманітарний інститут Національного авіаційного університету

У статті розглядаються питання історичної наступності ідейних засад традиційних релігійних і світських ідеологій в Україні та їх вплив на релігійну свідомість.

Вступ

Один із важливих аспектів релігійної свідомості у сучасному українському суспільстві пов'язаний із трансформацією світоглядно-ідеологічної моделі суспільства, набуттям релігією ідеологічних функцій та акумуляцією нею традиційного соціокультурного досвіду, що випливає із специфіки функціонування релігійної свідомості у різних типах суспільства. Змістовний бік зазначеного питання полягає у

з'ясуванні причин трансформації ідейних засад суспільства за схемою: релігійна свідомість та ідеологія – світська ідеологія – відновлення релігійної свідомості за досить короткий історичний період.

Аналіз досліджень і публікацій

У радянський період до аналізу питань спадковості традицій, культурних норм, ідейних засад суспільного буття підходили з позицій існування двох

соціальних систем та ідеологічного протистояння між ними [12, 16]. У сучасних роботах знайшли висвітлення більш широкі аспекти питання, зокрема через уявлення про Реформацію атеїстичного протестантизму більшовиків та осмислення ідей М. Вебера [7, 8, 21], аналіз наступності й розриву у соціокультурній системі «царська Росія – Радянський Союз» [22], а також через аналіз сучасної соціальної доктрини православ'я [9] та ін.

Постановка завдання

Проте подальших досліджень потребують питання історичної наступності та спадковості ідейних основ релігійних і світських ідеологій. Тому метою статті є аналіз взаємозв'язку розвитку релігійної свідомості в Україні та актуалізації ціннісного потенціалу традиційних релігійних конфесій і світських ідеологій.

Основна частина

В умовах суспільних трансформацій у сучасній Україні отримали поширення різні ціннісні орієнтації. Насамперед, це цінності західного суспільства споживання та цінності, сформовані в рамках вітчизняної традиції. Останні представлені переважно православньо-культурними й радянсько-патерналістськими цінностями з високою лояльністю стосовно православ'я. Найбільш виразно, на наш погляд, можна простежити ці процеси, аналізуючи вплив чинника політизації сучасного українського суспільства та його співвідношення з релігійними конфесіями, що на практиці поєднується з певними політичними ідеологемами і соціальними міфологемами.

За останніми дослідженнями, на початку нового століття в масовій свідомості українського суспільства отримали поширення три типи ідеологем, які пов'язані відповідно з трьома ціннісними орієнтаціями: на «проринково-прозахідні» цінності, на «традиціоналістські» цінності та на соціалістичні цінності – цінності слов'янської єдності, що розглядаються як провідні ідеологічні домінанти масової свідомості в сучасній Україні. При цьому вагомість ідеологем для прихильників різних політичних концепцій часто відрізняється від вихідного призначення. При скептичному ставленні прихильників лівої ідеології до можливості побудови комуністичного суспільства, в ній більшого значення набуває певний геополітичний та культурний аспект, що полягає у критичному ставленні до базових західних цінностей, її здатності поряд із православ'ям стати ідейним підґрунтям слов'янської єдності. За таких умов традиційне православ'я сприймається свідомістю як засіб духовного дистанціювання від Заходу, як «антизахідна цінність», як засіб збереження духовності, і тому розширення впливу православ'я оцінюється позитивно [14, с.44, 50]. Через це знаходиться новітня практика конструювання політико-ідеологічної концепції партій лівого спрямування, яка акцентує увагу на виробленні спільних підходів віруючих та атеїстів до вирішення соціальних проблем, боротьби за збереження традиційних духовних цінностей, де православна церква виступає природним союзником [17, с.117]. Крім того, соціологічні дослідження свідчать про виникнення такого своєрідного явища, як «православні атеїсти». У сучасній масовій свідомості населення поняття «православний» є ширшим

від поняття «віруючий». Православними вважають себе 68,66% опитаних, і це не лише ті, хто вважає себе віруючими, і хто вагається між вірою й невір'ям (77,2%), а й невіруючі (33,2%), байдужі до віри (28,8%) та навіть атеїсти (31,8%) [2, с.19–21; 17, с.122].

Розглядаючи це питання, слід відмітити певну унікальність становища релігійних організацій та релігійної ідеології в період існування радянської системи. Унікальність ця полягала, на наш погляд, насамперед, у тому, що релігія опинилася поза сферою активної соціальної раціоналізації. У західному суспільстві основою світської ідеології стала ідеологія прагматизму і раціоналізму, до якої почала пристосовуватися й релігія як невід'ємна складова західного суспільства. У процесі взаємодії та ідеологічного протистояння країн Заходу і Радянського Союзу, релігійна ідеологія виступала до певної міри складовим елементом загальної ідеологічної системи. Не містячи в собі офіційної традиційної релігійної компоненти, радянська ідеологія багато в чому використовувала її культурний зміст у процесі міжцивілізаційної взаємодії. Зазначене вище дозволяє, на наш погляд, говорити про можливість відображення в них культурно-ментальних основ певної релігійної системи.

Процес повернення до релігійної свідомості в багатьох своїх виявах має ознаки сприйняття його як цілісного ціннісно-світоглядного утворення системної природи. Девальвовану радянську світську ідеологічну систему замінила концептуально несуперечлива, змістовно споріднена релігійна система як готовий соціальний інститут і система життєвих орієнтирів (представлена, перш за все, традиційним східним православ'ям) [18, с.116]. Не заперечуючи принципової протилежності природи релігійної православної та світської комуністичної ідеології, проаналізованої ще російськими релігійними філософами, у процесі історичного розвитку радянського суспільства сформувалися й відповідні «точки дотику», або спільні ідейні принципи буття, спільність яких зумовлювалася не ідейно-політичними розходженнями, а випливала з корінних глибинних передумов життєдіяльності вітчизняного суспільства. Ці передумови мають базовий характер, діють протягом усієї історії суспільства і містять не тільки ідеологічну компоненту, але й соціально-економічні, кліматичні, суспільно-географічні та культурно-етнічні складові, що спонукає низку дослідників відносити радянське суспільство до суспільств традиційного типу [11], де продовжували функціонувати цілісні етичні й солідарні цінності.

На нашу думку, можна виділити той соціальний зміст і основоположні ідейні принципи, які були характерні для традиційної релігійної свідомості, акумульовані пізніше у структурі офіційної світської ідеології: 1) цілісність, синкретичність та морально-етичні домінанти свідомості і мислення; 2) усезагальність, «тотальність» етики (Бог та Його заповіді в релігійній системі й моральні принципи і норми життя радянського суспільства), універсальність дії людської совісті, невіддільної від поняття гріха; 3) включеність людини в буття – суспільство як органічну частину природи, світу; 4) колективізм і солідаризм як протиставлення конкуренції та відчуженню,

принципи колективної справедливості і гуманності; 5) онтологізм буття та есхатологізм соціально-духовної перспективи; 6) пріоритет духовних цінностей, потреб, морально-етичних норм над цінностями матеріального світу, ідея любові та співчуття до ближнього; 7) інтерпретація категорії «свободи» індивіда як складової частини свободи цілісного соціального організму, як складова частина суспільного служіння; 8) духовна ієрархічність етики життя та ціннісна основа способів отримання і використання раціональних наукових знань і світської діяльності загалом (Релігія – ієрархічність духовної досконалості й служіння для соціального спасіння. Радянська ідеологія – ієрархія соціальних заслуг). Отже, ці принципи виступають компонентами певної антропологічної моделі, яка виявила риси структурної і концептуальної подібності в православній релігійній свідомості та комуністичній радянській ідеології. Соціально-філософська основа зазначених систем містить у собі кінцеві ідеали й принцип служіння для їх досягнення, та втілення в життя шляхом духовно-морального вдосконалення особистості. Саме тут – вияв цілісності і культурної традиції, прогресивної складової суспільної свідомості.

Можливість розгляду марксистської традиції та традиційного православного світогляду в такому аспекті зумовлена також багатьма фактами сприйняття й творчої адаптації низки західноєвропейських наукових теорій на вітчизняному культурному ґрунті (наприклад, сприйняття еволюційних ідей без конкуренції та боротьби за існування). Це обумовлено тим, що у традиційній православній культурі уявлення про людину унеможливили винесення її за межі світу і відокремленого аналізу її місця у ньому як раціоналізованої й атомізованої людини, на відміну від західних країн. Аналогічно до цього марксизм в умовах Росії набув відмінних та оригінальних від західноєвропейських рис, які у подальшому визначили досить складні взаємозв'язки і взаємовпливи християнської православної традиції й радянської ідеології.

Такий розвиток ідейних процесів є цілком закономірним, якщо брати до уваги те, що сучасний індивід у полі вітчизняної культури не є цілком секуляризованим, оскільки у його природі «секулярна свідомість поєднується з релігійно зорієнтованою підсвідомістю» [1, с.99]. Підтримуючи думку про успіх марксизму як покарання за гріхи історичного християнства С. Булгакова, К. Кантор порівнює сучасний процес повернення до традиційної релігійності з «карою за гріхи історичного марксизму, а точніше, марксизму, що був «націоналізований» державою» [10, с.77]. В. Жукоцький характеризує діяльність В. Леніна та М. Лютера як представників різних типів протестантської моралі (теїстичної та атеїстичної). При цьому, ленінська модель реформації стала можливою через відмову православ'я продукувати світську культуру. «Стара східна традиція, навіть рішуче відкинута у більшовизмі, наклала свій відбиток на всю епоху радянизму» [7, с.74, 81]. На думку цього автора, подальший рух уперед у розвитку сучасної духовності можливий за умови вивільнення позитивної енергії як традиційного православ'я, так і вже традиційних надбань радянської епохи для поєднання у єдиному ціннісно-

смысловому просторі національної культури [8, с.101]. Схожих позицій дотримується М. Чешков, який проводив дослідження проблеми наступності між дореволюційною Росією та Радянським Союзом. Він прийшов до висновку про обґрунтованість використання поняття «зв'язка» для вираження російсько-радянської соціоісторичної спільності. У цій «зв'язці» радянський реальний соціалізм вичерпав свій потенціал, а вихідний потенціал неможливо відтворити ні шляхом реставрації соціального виміру дореволюційної країни, ні за допомогою виключного використання західного досвіду. Він може бути тільки народженим «вдруге», коли зможуть виявити себе культурно-етнічні та антропологічні сили народу, не викоренені у радянський період [22, с.104].

Ці міркування орієнтують нас на відповідне тлумачення поняття традиції та її складових елементів. Ми приймаємо соціально-філософське розуміння традиції, запропоноване В. Власовою. Згідно з ним, під традицією розуміється специфічний спосіб функціонування певних суспільних настанов, як специфічний спосіб розвитку людської культури, як механізм регуляції людської діяльності, який має діалектично суперечливий зміст (новаторство і консерватизм) [5, с.163].

Отже, релігійна свідомість як частина суспільної традиції також впливає на відображення і навіть спрямованість суспільних процесів, визначаючи їхній розвиток або гальмування. Це відбувається через певну наступність у вигляді трансляції та засвоєння соціального досвіду попередніх поколінь як творчого процесу з колективістським типом свідомості [4, с.84, 101]. Слід зауважити, що і перехідні процеси, які передували ринковим реформам («перебудова»), також перебували у контексті наступності, спадковості й трансляції соціокультурного досвіду. На думку О. Толочка, у самій ідеї «перебудови» свого часу містилися традиційні християнські коріння, зокрема, буття з незавершеним сенсом. Останнє розумілося як етап переходу до більш досконалої суспільної системи, заради чого варто переносити добровільні обмеження і жертви. При цьому зазначений християнський контекст «перебудови» був безпосередньо перенесений з ідеології радянського суспільства – марксизму [20, с.6–7, 9, 12].

Проникнення у процесі модернізації ліберального соціального архетипу на вітчизняні терени з його раціоналістичним та індивідуалістичним типом мислення і поведінки відразу призвело до суперечностей із традиційними етичними та культурними цінностями [19, с.54–55]. Як зазначав С. Льозов, оцінюючи взаємовплив ідей сучасної ліберальної демократії та власних християнських цінностей, «тією міррою, якою вони не виключають одне одного, вони просто перебувають у різних просторах, «не перетинаються» [13, с.192]. Тому протистояння в українському православ'ї (і у міжрелігійних стосунках) характеризується як конфлікт ідентичностей [6, с.2], пов'язаний з активізацією ролі релігії у сфері національно-політичної ідентифікації. Подібні міжцивілізаційні суперечності на початкових етапах ринкових реформ додатково ускладнювалося радикальними методами впровадження раціональних принципів в усі сфери суспільного життя з болючим процесом демонтажу традиційних культурних та соціально-

етичних норм [11, с.172]. Оскільки взаємодія сучасних і традиційних соціокультурних систем в Україні перебуває поки що у хиткій рівновазі між творчим розвитком та тотальним запереченням, практичне значення цього питання полягає у формуванні національного менталітету, його подальшої долі, готовності до певних змін, особливо, «якщо вони йдуть усупереч національній традиції. Це однаково стосується і політичних, і економічних, і культурних аспектів проблеми» [3, с.43–49]. Отже, в умовах сучасного українського суспільства релігія і релігійна свідомість розширили свої соціальні функції через компенсацію звуження поля взаємодовири, і виступили, зокрема, у формі відновлення соціальних і культурно-національних зв'язків. У цьому плані релігія «допомагала повернутися в русло історичної наступності й національної самоідентифікації (у цьому разі йдеться про православ'я)» [19, с.64].

Тривалий пошук ідентичностей, в якому активно бере участь релігійна свідомість, має своє пояснення. Особливості історичного розвитку України та її окремих регіонів, вплив православної традиції і державного життя зумовили настільки глибоке «взаємопереплетіння класових, етнічних, релігійних та інших ідентитетів», що вплинуло на ускладнення умов вибору «між російською, малоросійською, українською ідентичностями» не лише в ході революційних подій 1917-20 р.р. [15, с.10], але на наш погляд, і в сучасний період. Виходячи із порівняльно-історичного контексту функціонування релігійної свідомості в Україні та сусідніх державах, можна констатувати більш слабкий її зв'язок із національним міфом, оскільки на роль церковної складової сучасної української ідентичності претендують як греко-католицизм, так і православ'я [6, с.8–9].

Висновки

Отже, аналіз викладеного матеріалу дозволяє зробити деякі висновки стосовно впливу світської ідеологічної та політичної системи на сучасний стан релігійної свідомості в Україні. Спостерігається певна наступність «релігійних» ознак панівної світської ідеології, яка акумулювала в собі значний ціннісний потенціал традиційного православного світовідношення перш за все в парадигмі морально-етичного життя і соціальної справедливості. Основними спільними ідейними рисами, які сприяли такому заміщенню, виступали універсалізм релігії та світської ідеології як форм ціннісних орієнтацій через залучення загальнолюдських цінностей. Релігійна свідомість стала активніше виконувати функцію трансляції і засвоєння соціальних та культурних цінностей суспільства, а актуалізація ідей соціальної справедливості, які реально функціонували у системі радянської ідеології, відбувалася у формі регенерації культурного досвіду традиційних (і не лише традиційних) релігій в Україні.

Список літератури

1. Андреева Л. А. Процесс дехристианизации в России и возникновение квазирелигиозности в XX веке / Л.А. Андреева // *Общественные науки и современность*. – 2003. – № 1. – С. 90–100.
2. Биченко А. Релігійність українського суспільства: рівень, характер, особливості / А. Биченко, Н. Дудар // *Національна безпека і оборона*. – 2002. – № 10. – С. 19–21.
3. Білоус А. О. Православні духовні цінності як базисні структурні складові українського менталітету: матеріали міжнародної науково-практичної конференції [«Православні духовні цінності і сучасність»], (Київ, 21 березня 2003 р.) / А.О. Білоус, Л.В. Калита / Міжнародна академія управління персоналом. – К.: МАУП, 2003. – С. 43–49.
4. Ворошилова А. А. Религиозное сознание и способы его существования (Социально-философский анализ): дисс. ... канд. филос. наук: 09.00.11/ Анна Анатольевна Ворошилова. – Красноярск, 2000. – 166 с.
5. Дорога А. Е. Соціально-філософський аспект аналізу феномена традиції / А. Е. Дорога // *Шкільна бібліотека*. – 2003. – № 5. – С. 161–164.
6. Єленський В. Є. Розлам. Протистояння в українському православ'ї як конфлікт ідентичності / В. Є. Єленський // *Людина і світ*. – 2000. – № 6. – С. 2–10.
7. Жукоцкий В. Д. Лютер и Ленин: две культурологические модели реформации / В.Д. Жукоцкий // *Общественные науки и современность*. – 2006. – № 1. – С. 69–82.
8. Жукоцкий В.Д. Русская Реформация XX века: логика исторической трансформации атеистического протестантизма большевиков / В.Д. Жукоцкий // *Общественные науки и современность*. – 2004. – № 3. – С. 89–101.
9. Іщук Н. В. Соціальна адаптація православ'я: філософський аналіз: автореф. дис. на здобуття наукового ступені канд. філософ. наук: 09.00.03. «Соціальна філософія та філософія історії» / Н. В. Іщук – Київ, 2007. – 17 с.
10. Кантор К. М. Два проекта всемирной истории / К. М. Кантор // *Вопросы философии*. – 1990. – № 2. – С. 76–86.
11. Кара-Мурза С. Г. Евроцентризм – эдипов комплекс интеллигенции / Кара-Мурза С. Г. – М.: Изд-во Эксмо, 2002. – 256 с.
12. Кувакин В. А. Религиозная философия в России: Начало XX века / В. А. Кувакин. – М.: Мысль, 1980. – 309 с.
13. Лёзов С. Письмо о религии / С. Лёзов // *Знамя*. – 1997. – № 6. – С. 187–195.
14. Міщенко М. Д. Особливості сприйняття ідеологем прихильниками різних політичних течій / М. Д. Міщенко // *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. – 2000. – № 3. – С. 42–50.
15. Нагорна Л. Ідентифікаційні кризи як чинник дестабілізації: сучасні українські реалії у світі історичного досвіду / Л. Нагорна // *Історичний журнал*. – 2005. – № 6. – С. 4–15.
16. Нестеров Ф. Ф. Связь времен: Опыт исторической публицистики / Ф. Нестеров – 2-е изд., – М.: Мол. гвардия, 1984. – 239 с.
17. Перевезій В. КПУ та її релігійна політика / В. Перевезій // *Політична думка*. – 2002. – № 1. – С. 114–123.
18. Рязанова Л. С. Релігійний ренесанс: спроба соціологічної діагностики / Л. С. Рязанова // *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. – 2001. – № 4. – С. 114–125.
19. Рязанова Л. С. Релігійне відродження в Україні: соціокультурний контекст / Л. С. Рязанова – К.: Видавництво «Біла Криниця», 2004. – 240 с.
20. Толочко А. П. Перестройка как христианская идея / А. П. Толочко // *Философская и социологическая мысль*. – 1991. – № 12. – С. 3–13.
21. Федотова В. Г. Православие, Вебер и новый русский капитализм / В. Г. Федотова, Ш. Кросс // *Общественные науки и современность*. – 2006. – № 2. – С. 41–51.
22. Чешков М. А. Дореволюционная Россия и Советский Союз: анализ преемственности и разрыва / М.А. Чешков // *Общественные науки и современность*. – 1997. – № 1. – С. 92–104.

Е.Н. Сидоркина

РЕЛИГИОЗНОЕ СОЗНАНИЕ В УКРАИНЕ В СИСТЕМЕ ТРАНСЛЯЦИИ ТРАДИЦИОННОГО СОЦИОКУЛЬТУРНОГО ОПЫТА

В статье рассматриваются вопросы исторической преемственности идейных основ традиционных религиозных и светских идеологий в Украине и их влияние на религиозное сознание.

E. Sidorkina

RELIGIOUS CONSCIOUSNESS IN UKRAINE IN THE TRANSLATION OF THE TRADITIONAL SOCIO-CULTURAL EXPERIENCE

This article discusses the historical continuity of the ideological foundations of the traditional religious and secular ideologies in Ukraine and their impact on the religious consciousness.

